

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

การบริหารงานและการบริการค่านวารสารเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะช่วยส่งเสริมความรู้, การศึกษา และการค้นคว้าวิจัยในมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ ห้องสมุดจำเป็นจะต้องมีการเลือกสรรและจัดทวารสารที่มีคุณค่า และมีเนื้อหาเหมาะสมกับจุดประสงค์ของสถาบันของตน การเก็บทะเบียนวารสารอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ก็สามารถจะใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ ทั้งในการบริหารงานและบริการค่านวารสาร นอกจากนี้ การจำหน่ายออกและการเย็บเล่มวารสารก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุด เพื่อแก้ปัญหาค่านเนื้อที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ห้องสมุดขนาดเล็ก ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานค่านต่าง ๆ นี้ไว้อย่างแจ่มชัด เพื่อจะได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และบริการลดลงตัวขึ้น นอกจากนี้ การจัดบริการค่านวารสารอย่างกว้างขวางจะทำให้ผู้ใช้สามารถใชวารสารของห้องสมุดให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงวิธีการและปัญหาของการบริหารงานและบริการค่านวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของไทย ทั้งของหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ โดยการวิจัยจากเอกสาร คือค้นคว้าจากหนังสือและวารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและบริการค่านวารสาร นอกจากนี้ยังได้ส่งแบบสอบถามและทำการสำรวจห้องสมุดมหาวิทยาลัย รวม 73 แห่ง ได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนทั้งหมด 60 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.19 ทำให้ได้ทราบถึงวิธีการและปัญหาในการบริหารงานและบริการของห้องสมุดเหล่านั้น

จากการค้นคว้าวิจัย ได้พบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานและการบริการค่านวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาค่านเจ้าหน้าที่ มีจำนวนไม่เพียงพอกับงาน และส่วนมากไม่มีคุณวุฒิค่านบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนี้ยังไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำงานค่านวารสารโดยเฉพาะ

เจ้าหน้าที่กองทำงานอื่น ๆ ด้วย

2. ปัญหาทางการเงิน งบประมาณมีไม่เพียงพอ บรรณารักษ์ต้องจ่ายเงินล่วงหน้าในการขอรับวารสาร แล้วยื่นใบเสร็จรับเงินมาขอเบิกได้ภายหลัง นอกจากนี้การอนุมัติเบิกจ่ายเงินก็ล่าช้ามาก

3. ปัญหาด้านสถานที่ คับแคบและไม่เป็นสัดส่วน

4. ปัญหาด้านการบริการ วารสารต่างประเทศและวารสารวิชาภาษาไทย มาล่าช้ากว่ากำหนด ผู้ใช้ไม่สนใจวารสารต่างประเทศ นอกจากนี้วารสารยังหายและถูกฉีกขาดอีกด้วย

5. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่เห็นพ้องต้องกันในการขอรับวารสารระหว่างบรรณารักษ์กับคณะกรรมการห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหาที่กล่าวข้างต้น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ในการรับสมัครเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับวารสารซึ่งจัดว่าสำคัญยิ่งในห้องสมุดมหาวิทยาลัยนั้น ควรคำนึงถึงความรู้ หรือคุณวุฒิด้านบรรณารักษศาสตร์ เป็นสำคัญ ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของงานด้านนี้ที่จำเป็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอเพื่อสามารถดำเนินงาน และจัดบริการได้อย่างกว้างขวาง จากการสำรวจห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยครั้งนี้ เป็นที่สังเกตได้ว่าห้องสมุดเป็นจำนวนเกือบครึ่งมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียว และขาดคุณวุฒิด้านบรรณารักษศาสตร์เกือบทั้งสิ้น ทำให้ไม่สามารถดำเนินการและให้บริการอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อันเป็นสิ่งที่ห้องสมุดเหล่านั้นควรทำการแก้ไขปรับปรุงอย่างรีบด่วนตามวิธีการที่กล่าวข้างต้น หรือส่งเสริมและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้เข้ารับการอบรม เพื่อให้มีความรู้มากพอที่จะสามารถจัดบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

2. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมีเงินงบประมาณมากพอสำหรับจัดหาวารสารเข้าห้องสมุดให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และสำหรับจัดบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับวารสารพร้อมทั้งเยี่ยมเลมด้วย นอกจากนี้ทางราชการควรปรับปรุงระบบการเบิกจ่ายเงินให้สะดวกและรวดเร็วคล่องตัวขึ้นกว่าเดิม

ในการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อให้เพียงพอสำหรับจัดทวารสารเข้าห้องสมุดนั้น ในต่างประเทศกำหนดประมาณร้อยละ 10-15 ของเงินงบประมาณทั้งหมดสำหรับใช้จ่ายคาวสาร¹ ส่วนในประเทศไทยนั้น จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณที่แน่นอนสำหรับวารสาร เนื่องจากไม่มีเงินงบประมาณแยกประเภท โดยเฉพาะ ต้องอาศัยเงินจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เงินค่าใช้สอยของห้องสมุด เงินบำรุงการศึกษา และเงินค่าวัสดุของคณะเป็นต้น ซึ่งเงินประเภทต่าง ๆ เหล่านี้อาจได้รับไม่เท่ากัน ทุกปีอันเป็นเหตุให้งบประมาณสำหรับวารสารต้องเปลี่ยนแปลงไปทุกปี ดังนั้น บรรณารักษจึงควรได้เสนอต่อผู้บริหารให้เห็นถึงความสำคัญของวารสาร และเสนอแนะให้มีการจัดสรรเงินงบประมาณแยกประเภทสำหรับวารสารโดยเฉพาะ

3. ผู้บริหารควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของวารสารและงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดสถานที่สำหรับปฏิบัติงานและการให้บริการคานนี้อย่าง เป็นสัดส่วนต่างหาก ให้มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ ซึ่งนอกจากจะส่งเสริมเจ้าหน้าที่ให้เกิดกำลังใจในการทำงานแล้ว การจัดสถานที่ให้เป็นสัดส่วน และให้ความสะดวกสบายเกี่ยวกับที่นั่งอ่านและบริการอื่น ๆ เกี่ยวกับวารสารอย่างกว้างขวางย่อมเป็นสิ่งชักจูงให้คนเข้าไปอ่านวารสารมากขึ้น

4. วารสารต่างประเทศมาลาซา หรือขาดหายไปอาจจะ เป็นปัญหาที่ห้องสมุดเกือบทุกแห่งประสบอยู่ ซึ่งอาจแก้ไขได้โดยศึกษารวบรวมสำนักพิมพ์หรือตัวแทนที่ให้บริการที่ดีที่สุด โดยอาจสอบถามจากห้องสมุดใกล้เคียงที่ไม่มีปัญหานี้ก็ได้ จากการสำรวจพบว่าสำนักพิมพ์ หรือตัวแทนบางแห่งรับชดเชยวารสารให้ ถ้ามีการขายระหว่างทาง ส่วนในคานการล่าช้านั้น ห้องสมุดบางแห่งให้ความเห็นว่า การบอกรับวารสารโดยตรงจากสำนักพิมพ์ต่างประเทศจะ ได้รับเร็วกวบบอกรับผ่านตัวแทน

สำหรับการที่ผู้ใช้ไม่สนใจวารสารต่างประเทศนั้น อาจเป็นเพราะผู้ใช้ไม่ค่อยสัมผัส ในภาษานั้น ห้องสมุดจึงอาจจัดให้มีบริการแปลวารสารภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยขึ้น ซึ่งจะเป็นสิ่งชักจูงผู้ใช้ให้สนใจวารสารต่างประเทศมากขึ้น

¹จากข้อความในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 30.

นอกจากนี้ ปัญหาเกี่ยวกับวารสารที่หายหรือถูกฉีกขาดนั้น อาจแก้ไขโดยจัดให้มีบริการยืมวารสารและถ่ายทำสำเนาในห้องสมุด

5. การไม่เห็นพ้องต้องกันระหว่างบรรณารักษ์และคณะกรรมการห้องสมุดในการเลือกรับวารสารนั้น เป็นปัญหาหนึ่งที่ควรแก้ไขโดยการเสนอแนะให้คณะกรรมการเห็นถึงความสำคัญของวารสารที่ผู้ใช้ต้องการ และความไม่จำเป็นที่จะบอกรับวารสารบางชื่อ โดยแสดงสถิติผู้เสนอชื่อวารสาร, สถิติผู้ยืมพร้อมทั้งตัวอย่างวารสารที่ไม่เคยมีผู้หยิบไปอ่านเป็นหลัก-ฐานสนับสนุนข้อเสนอแนะนั้น

6. เนื่องจากวารสารมีราคาแพง ห้องสมุดในสาขาวิชาเดียวกันควรมีการจัดหาวารสารร่วมกันแล้วให้มีการยืมระหว่างห้องสมุด เพื่อประหยัดค่าบอกรับวารสารและสามารถรับวารสารรายการอื่นเพิ่มขึ้นได้อีก

7. บริการต่าง ๆ เกี่ยวกับวารสาร ห้องสมุดควรจัดให้มีมากขึ้น และบริการเกี่ยวกับการควบคุมทางบรรณานุกรมของวารสารนั้น อันได้แก่การชื้อวารสาร บรรณานุกรมรายชื่อวารสาร ฯลฯ นั้น ถ้าเป็นไปได้ควรจัดพิมพ์เป็นเล่ม ทั้งนี้เพื่อออกเผยแพร่ให้ห้องสมุดอื่นได้ใช้ควมงานจะได้ไม่ซ้ำกัน ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ หรืออาจมีการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในการบริการเกี่ยวกับวารสาร เช่น จัดทำบรรณานุกรมวารสารและบรรณานุกรมร่วมกัน ในกรณีที่ห้องสมุดมีการจัดหาวารสารร่วมกันอยู่แล้วก็ควรให้มีบริการดังกล่าวร่วมกันด้วยจะเป็นผลดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย